

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ У ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ ХХІ СТОЛІТТЯ

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF MUSIC EDUCATION IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES OF CHINA IN THE XXI CENTURY

Статтю присвячено дослідженню основних тенденцій розвитку музичної освіти у педагогічних університетах Китаю у ХХІ столітті. На початку ХХ століття у Китаї проявляється тенденція до гуманізації освіти, а її пріоритетною метою є формування всебічно розвиненої, творчої особистості, здатної швидко адаптуватися до мінливих умов життя. Музична освіта може розвивати естетичні уявлення та естетичні здібності, покращувати ідеологічний характер студентів, мати просвітницьку місію і розвивати творчі здібності, збагачувати культурне життя і сприяти загальному розвитку студентів. Із запровадженням концепції «Один пояс, один шлях» продовжено розроблення музичної освітньої програми з урахуванням глобальних перспектив. Слід відмітити, що нині китайський уряд спрямовує в освітні програми величезні інвестиції для їх реформування. Високі темпи економічного розвитку, зростаюча конкуренція на ринку праці призводять до перегляду змісту, цілей освіти і вимагають підвищення її якості. Незважаючи на швидкий розвиток, у Китаї все ж існують певні недоліки у системі підготовки майбутніх педагогів-музикантів.

На основі аналізу науково-педагогічних джерел і нормативних документів у сфері освіти у КНР встановлено, що через економічний розвиток у різних регіонах країни відбувається критично нерівномірний розподіл музичних освітніх ресурсів і загострюється проблема нестачі кваліфікованих педагогів. Через це зміст музичної освіти у педагогічних університетах має починатись із оволодіння базовими музичними знаннями з акцентом на розуміння епохи, до якої належать музичні твори, розуміння музичної виразності задля досягнення мети музичної освіти.

У статті визначено, що основними тенденціями розвитку музичної освіти є поєднання інноваційних підходів (розроблення навчального програмного забезпечення музичної освіти; створення аудіовізуальних і мультимедійних класів із сучасним обладнанням, навчальних і дослідницьких музичних кабінетів) із традиційними (опора на базові знання, вивчення національної і зарубіжної музики тощо).

Ключові слова: учитель музики, професійна підготовка, фортепіанне навчання, музичне мистецтво.

The paper studies the main trends in the development of music education in Chinese universities in the 21st century. Since the early 20th century, there has been a tendency in China towards humanizing education which places a priority on forming a comprehensively developed, creative personality, able to adapt quickly to changing living conditions. Music education can develop aesthetic ideas and skills; it can improve the ideological nature of students; have an educational mission and develop creativity; enrich cultural life, and can contribute to the general development of students. Upon the introduction of the concept of "One Belt, One Road", the development of music education program continued with the global perspectives considered. It should be noted that today the Chinese government is investing heavily in educational programs to reform them. High rates of economic growth and increasing competition in the labor market bring about a revision of the content and goals of education and require that its quality be improved. Despite the rapid development in my country, some weak points in the system of training future music teachers may still be found.

Based on the analysis of academic and pedagogical sources and regulations in the area of education in the PRC, it is established that due to economic development in different regions of the country, there is a critical uneven distribution of musical educational resources and a shortage of qualified teachers. Therefore, the content of music education in universities should begin with the basic musical knowledge with an emphasis on understanding the epoch to which musical works belong and understanding of musical expression in order to achieve the aim of music education.

The paper specifies that the main trends in music education include a combination of innovative approaches (development of educational software for music education, creation of audiovisual, multimedia classes with modern equipment; music training and research classrooms and centers) with traditional (supported by basic knowledge, study of national and foreign music, etc.).

Key words: music teacher, professional training, piano training, musical art.

УДК 378. 016:78] (570)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/40.10>

Хань Тао,
аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми. За останні десятиліття музична освіта Китаю демонструє тенденцію до інтеграції у глобальну культурну спільноту переважно завдяки запровадженню різних інновацій із урахуванням західноєвропейського досвіду. Активно впроваджується проголошена на ХVІІІ і ХІХ з'їздах Компартії Китаю концепція «Один пояс, один шлях», у межах якої у країні продовжено роз-

роблення музичної освітньої програми з урахуванням глобальних перспектив. ХХІ століття – це абсолютно нове століття швидкого і стрімкого розвитку, в якому музична освіта переживає період найкращого піднесення в історії нашої країни. Музична освіта може розвивати естетичні уявлення та естетичні здібності, покращувати ідеологічний характер студентів, мати просвітницьку

місію і розвивати творчі здібності, збагачувати культурне життя і сприяти загальному розвитку студентів.

Незважаючи на швидкий розвиток та історичний прогрес музичної освіти, у педагогічних університетах моєї країни все ж існують певні недоліки у системі підготовки майбутніх педагогів-музикантів. З одного боку, сучасні студенти готові до інновацій, мають чималий досвід роботи у віртуальному середовищі, добре орієнтуються у глобальній мережі, швидко знаходять потрібну інформацію. З іншого боку, існують найпростіші проблеми відсутності елементарних музичних знань. Довгий час через незбалансованість розвитку музичної освіти у початковій і середній школі музична підготовка студентів педагогічних університетів загалом залишалася низькою. У цьому відношенні порівняно з Україною існує значний розрив. В Україні функціонують музичні школи і коледжі, факультети майже в усіх університетах незалежно від спеціальності студента на всіх рівнях навчання (школа – коледж – ЗВО), де він отримує добру підготовку, тоді як подібна ієрархічна система підготовки музикантів у Китаї не функціонує. Ця ситуація вплинула на всебічний розвиток музичної освіти у педагогічних університетах Китаю і не може задовольнити нагальні потреби більшості студентів. Окрім того, через нерівномірний економічний розвиток різних регіонів країни відбувається критично нерівномірний розподіл музичних освітніх ресурсів і загострюється проблема нестачі кваліфікованих педагогів, що потребує перегляду змісту підготовки педагогів у новому форматі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти формування і розвитку системи вищої музично-педагогічної освіти Китаю висвітлені у працях Ван Пейюань, Гу Ін, Лі Чуцай, Лю Цин, Сю Хайлін, Чжан Сянь, Чжан Юань, Ван Юйхе і Сунь Цзинань.

Проблеми професійного розвитку педагога-музиканта в Україні розглядали А. Болгарський, І. Гринчук, Н. Гуральник Г. Дідич, В. Дряпіка, Г. Ніколаї, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та інші.

Теоретичні і методичні проблеми музичної педагогіки знайшли своє відображення у роботах Ван Яохуа, Гао Гонін, Ма Так, У Шуньчжан, Чжу Юнбей та інших. Естетичному аспекту освітнього процесу присвячені праці Цзун Байхуа, Сюй Веймін та інших.

Основні стратегії розвитку музично-педагогічної освіти розкрито у роботах Бі Фуджі, Лі Цзихуа, Чжан Ченяу.

Аналіз взаємозв'язку ЗВО і потреб загальноосвітньої школи здійснювали Ван Гоань, Вей Хуан, Ін Айцін, Лі Дана, Лі Цзіньюань, Лу Мінде, Хуан Цзін, Цай Цзюемін, Цао Лі, Яо Сяюань.

Метою роботи є висвітлення основних тенденцій розвитку музичної освіти у педагогічних університетах Китаю у XXI столітті.

Виклад основного матеріалу. Під час здійснення наукового пошуку приділено увагу визначенню та аналізу нормативної бази, а саме проаналізовано зміст таких документів, як: «Керівництво до визначення професійних стандартів учителів КНР» (2015 р.) [6], «Положення про ефективне зміцнення роботи з естетичного виховання у коледжах та університетах у нову епоху» (2019 р.) [7], «Керівна навчальна програма спеціальних дисциплін для бакалавріату музично-педагогічного спрямування» (2004 р.). Метою навчання студентів є всебічний розвиток моральної культури; оволодіння школярами теорією, базовими знаннями і практичними навичками щодо музичної освіти, розвиток їх креативного мислення [4].

Під час становлення системи підготовки музично-педагогічних кадрів для загальноосвітніх шкіл університети досягли добрих результатів. Водночас виховати велику кількість фахівців за суттєвої відмінності економічного потенціалу різних регіонів досить складно, тому рівень університетської освіти нині залишається різним. Окрім того, слід урахувати, що на музичні факультети вступають студенти із різною підготовкою, до того ж більшість абітурієнтів приватно вчилися музиці. Якщо вони раніше вивчали вокал, струнні або духові інструменти, то фортепіано починають освоювати лише у вузі. Молоді студенти у коледжах та університетах відрізняються від учнів середньої і початкової школи тим, що вони вже мають певну культуру.

Зміст музичної освіти у педагогічних університетах має починатися з оволодіння базовими музичними знаннями із акцентом на розуміння епохи, до якої належать музичні твори, із розуміння музичної виразності задля досягнення мети музичної освіти. Зокрема, цей зміст повинен містити такі аспекти:

1) *базові знання з музики.* У музичній освіті насамперед потрібно навчити студентів базовим знанням із музики. Музика виражається мовою. Якщо ви не розумієте основ цієї мови, ви не можете цінувати музику, не кажучи вже про її розуміння. Тільки оволодівши певними базовими музичними знаннями на цій основі, ми можемо цінувати музику, розуміти її, досягти мети естетики. Базові знання з музики переважно містять мелодію, ритм, швидкість, інтенсивність, діапазон, тембр, гармонію, поліфонію, тональність, режим тощо. Ідеологічний зміст і художня краса музичних творів виражаються через ці елементи, тому у музичній освіті особливо важливим є навчити студентів базовим музичним знанням;

2) *китайська народна музика.* Національна музична освіта надає розуміння національної музики, яка здійснює тонкий і накопичувальний вплив на культивування національної естетики студентів, зміцнення їх національної самосвідомості і національного духу, а також на вивчення і розуміння традиційної культури батьківщини. За допомогою національної музичної освіти

в учнів виховують національну естетику. Етнічна музична освіта зазвичай містить чотири аспекти: народні пісні, оперну музику, реп і сучасну музику, створену на основі народної музики. Вони втілюють унікальні естетичні звички та естетику китайської нації у різних видах мистецтва. Наприклад, народні пісні кожної етнічної групи у моїй країні мають різні стилі та особливості за тоном і ритмом: народні пісні Синьцзяна є живими і веселими, часто із танцювальним ритмом; народні пісні Внутрішньої Монголії високі, мелодійні, широкі за ритмом; народні пісні Йі прості і ніжні, свіжі і зворушливі, мають барвистий ритм. Національна музика часто прямо або побічно пов'язана із релігійними віруваннями, культурними думками, народними звичаями, естетичними поглядами і цінностями нації. Студенти можуть прийняти унікальний дух, темперамент і чарівність своєї нації через власний емоційний досвід під час вивчення та оцінки різної національної музики задля досягнення мети зміцнення національної самосвідомості;

3) *зарубіжна музика*. Вивчаючи і засвоюючи традиційну національну культуру, потрібно також активно вбирати усі видатні культурні досягнення, створені людством, вивчати іноземну музику, особливо європейську: від музики бароко до класичної музики, від романтичної до національної музики і навіть творів XXI століття. Слід вибирати репрезентативні твори в якості змісту музичної освіти у педагогічних університетах, зокрема твори відомих музикантів, композиторів, відомі музичні твори різних історичних епох, історичного минулого, водночас розглядаючи різні ідеології і національну свідомість, які вони втілювали;

4) *форма музичної освіти*. У XXI столітті, із розвитком економіки знань і високих технологій музичну освіту у педагогічних університетах також можна здійснювати за допомогою різних форм і методів, які відображають диверсифікацію і багаторівневий характер освіти. Обов'язкові музичні і факультативні курси пропонуються для задоволення потреб студентів у вивченні музики. Нині, коли сучасні університети зосереджені на якісній освіті і розвитку всебічних здібностей студентів, курси музичної освіти все більше цінуються і стали незамінними. Деякі університети використовують елективні курси, а деякі – включають курси музичної освіти у формальні курси. Завдяки такому формальному навчанню студенти розширюють свій музичний світогляд, покращують музичні досягнення та якість навчання. Зокрема, деякі ключові коледжі та університети, такі як Університет Цінхуа, Китайський університет Женьмін, Університет Чжецзян та інші, мають свої власні національні та симфонічні оркестри, хори і танцювальні колективи. За допомогою занять із музичної практики і виконавської діяльності можна тренувати і розвивати музичні здібності студентів, поліпшити їхні

всебічні здібності і розвивати естетичну культуру, тим самим удосконалюючи форму музичної освіти у коледжі [1].

5) *використання мультимедійного навчання для розвитку сучасної музичної освіти*. Використання мультимедійного навчання - єдиний шлях для розвитку музичної освіти у педагогічних університетах. Мультимедійна музика набула широкого поширення за кордоном, а також добре зарекомендувала себе у нашій країні. В опублікованому документі Міністерства освіти КНР «Думки із популяризації художньої освіти у звичайних коледжах та університетах» є розуміння важливості музичної освіти, що сприяло створенню аудіовізуальних класів із сучасним обладнанням, мультимедійних музичних класів, приміщень для створення мультимедійної музики, а також створенню навчальних і дослідницьких музичних кабінетів [1].

За останні роки деякі педагогічні університети розробили навчальне програмне забезпечення для музичної освіти, а деякі з них пройшли випробування педагогічною практикою і користуються особливою популярністю серед студентів. Використання мультимедійного навчання у музичних класах дозволяє одночасно задіяти звук, зображення, текст, музику і картинку, даючи студентам дуже інтуїтивно зрозумілі зображення і малюнки, тому їм буде легко зрозуміти складний зміст деяких музичних творів. Наприклад, існує не тільки безліч комп'ютерних програм, пов'язаних зі знанням музики, але і таких програм, які ознайомлюють із музичними інструментами. Використання цього програмного забезпечення під час навчання дає особливо вражаючий ефект, починаючи від форми певного музичного інструменту і звуку, який він видає, до його ролі у групі тощо. Використання мультимедійного навчання є дуже простим і дає відмінні результати.

Висновки. Отже, китайська музична освіта за останні десятиліття зробила величезний стрибок у своєму розвитку. У китайській освіті наявна тенденція до інтеграції у глобальну культурну спільноту переважно завдяки впровадженню різних інновацій із урахуванням західноєвропейського досвіду. Серед основних тенденцій розвитку музичної освіти слід відзначити поєднання інноваційних підходів (розроблення навчального програмного забезпечення для музичної освіти; створення аудіовізуальних і мультимедійних класів із сучасним обладнанням, навчальних і дослідницьких музичних кабінетів) із традиційними (опора на базові знання, вивчення національної і зарубіжної музики тощо).

Перспективу подальших досліджень ми вбачаємо у дослідженні розвитку музичної освіти у навчальних закладах Китаю у XXI столітті, а також професійної підготовки музично-педагогічних кадрів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гао Юйю, Вэнь Бэй. О музыкальном образовании в педагогических университетах. *Журнал Северо-Восточного университета*. 2003. Выпуск 2. С. 82–89.
2. Стандарти музичних дисциплін обов'язкового освіти очної форми навчання (експериментальна чернетка). Пекін : Міністерство освіти КНР : Пекін. Педагогічний університет, 2001. 30 с.
3. Чжоу Юнь. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти КНР: дис. ... д-ра філософії: 011 Освітні, педагогічні науки. Харківський національний педагогічний університеті імені Г. С. Сковороди. Харків. 2020. 230 с.
4. Янь Цзе Система подготовки педагога-музыканта для общеобразовательной школы на кафедре фортепиано в университетах КНР : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 . Санкт-Петербург, 2019. 188 с.
5. У Хунюань. Китайская художественная песня: история и теория жанра: дис. ... канд. искусствовед. : 17.00.03. Харків, 2016. 231 с.
6. 中華民國教師專業標準指引中華民國105年2月15日. 10 页.
7. 教育部关于切实加强新时代高等学校美育工作的意见. 教体艺〔2019〕2号. URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A17/moe_794/moe_624/201904/t20190411_37752_3.html (Last accessed: 17.11.2018).